

BIBLIOTEKA

81431

X497

DHIMITËR XHUVANI

Jetë në arkivol

roman

DHIMITËR XHUVANI

**JETË
NË
ARKIVOL**

Roman

SHTËPIA BOTUESE «DITURIA»

Redaktore: Natasha Dulaku

Kopertina: Maksi Velo

Rrezet e para të mëngjesit hynë në dhomë e i ranë në sy ish-hetuesit Ridvan Geseri. Ai u zgjua dhe ndjeu peshën e trupit lakuriq të gruas. E shtyu po frymë nuk mori lirisht. U ngrit, iu afrua grilave të dritares dhe pa rrugën e qetë, trotuarin e gjerë, kangjellat e larta e të heshtura të ambasadës sovjetike dhe psherëtiu. Në trotuar asgjë e dyshimtë. Si gjithmonë një polic në krye të rrugës, një në fund. Dhe dy civilët e shërbimit. Njerëz që shkonin e vinin e që, me t'u afruar ndërtesës së ambasadës, zbrisnin nga trotuari në rrugë, zakon ky që u vu pas hedhjes së bombës e që u vulos me sa e sa burgime e pushkatime. Hetuesi përdrodhi buzët i pakënaqur. Sikur të mos ishte pas grilave do të kishite pështyrë në atë rrugë të mbushur gjithë njerëz po që, tek asnjëri s'mund të vinte gisht. Fill pas asaj ngjarjeje tronditëse ai u strehua në atë vilë përballë ambasadës me ulje detyre nga hetues në operativ zone dhe me një mision sa të lehtë aq edhe të vështirë: të ruante ambasadën e të kapte pa tjetër një njeri të dyshimtë. Ky i panjohur, që tash dy vjet s'po bëhej i gjallë, ia nxiu jetën. Karrierës së tij po i vinte fundi. Dhe ai nuk ishte veç tridhjetë e ca vjeç, gjithë etje e pasion për t'u ngjitur lart, gjithë shëndet e devotshmëri.

Një si rrymë korenti i përshkoi trupin. Në fillim e ndjeu në shpatullat lakuriq pastaj i zbriti poshtë barkut. Atëherë doli nga dhoma, urinoi gjithë duke ndier atë rrymë korenti që po i dilte nga trupi dhe u kthye. E shoqja kishte lëvizur në shtrat. Ashtu përgjumësh, dhe krejt pa faj, kishte

marrë një pozë provokuese e pshndjellëse. Ajo hapi sytë dhe nuk u çudit kur pa të shoqin në këmbë. Gjithë çapkënllek i shkeli syrin, i zgjati dorën dhe e tërhoqi mbi vete.

— Ama edhe ti, për asgjë s'je i zoti, — u ankua ajo me një zë përkëdhelës.

— Kam një parandjenjë që sot diçka do të ndodhë. Pa-shë në ëndërr ministrin, — tha dhe desh u ngrit në këmbë si për të marrë drejtim gatitu.

E shoqja, Rita, një nga ato çupëzat me biografi të mirë, që nuk u bën syri tër, u habit me të shoqin i cili u sul përsëri në dritare, te grilat. Ajo u ngrit dhe iu ngjiti të shoqit nga pas. Një e shtyrë e fortë e dorës nervoze të burrit e përplasi në dysheme.

— Ç'pate, o i marrë? — gërthiti ajo e fyer.

— Eja këtu, eja shpejt. Dhe shiko! A s'të duket i dyshimtë ai leshko?

Rita, si një kotele e zemëruar, iu afrua burrit, pështeti njëren dorë tek supi i tij dhe me tjetrën ngriti fare pak grilën e aty vuri syrin.

Ish-hetuesi mbajti frymë. Ai priti me ankth përgjigjen. A do ia gjente vallë ajo se për cilin e kishte fjalën ai? Kush ishte në atë turmë lëvizëse njeriu që ai e quajti leshko?

— Aty ka shumë njerëz. — u qa e shoqja.

— Plasi sytë!

— Mos e ke fjalën për atë djalin me torbë në dorë? Qenka goxha djalë, veç...

Hetuesi u vesh me të shpejtë, e fshehu rovolen nën xhakëtën civile dhe sakaq u ndodh në rrugë, midis kalimtarëve para ambasadës.

Vërtet. I shoqi kishte pasur të drejtë. Veprimet e djalo-shit ishin të dyshimta. Ai, si doli deri në fund të ndërtesës, u kthye sërish gjithë duke mbajtur në dorë atë torbë të lesh-të, si hejbe dhe ecte si i shushatur gjithë duke parë kangjelat e heshtura e të larta të oborrit. Ja dhe i shoqi. Ajo nuk e kishte parë kurrë burrin në krye të detyrës. E njëjtte të shoqin pothuajse vetëm në shtrat. I shkonin mirë apo keq punët e shtetit ajo e gjente nga mënyra se si sillej ai në

shtrat. Se ç'bënte gjithë ditën ajo as që donte t'ia dinte, sepse s'kish se si e dinte. Në qoftë se mësonte ndonjë gjë e mësonte në shtrat. Sot ishte dita e parë në jetën e tyre bashkëshortore që ajo po hynte në jetën e të shoqit, po shikonte se si punonte ai.

Djaloshi, me torbë në dorë, dukej sikur kishte ardhur nga larg dhe ecte poshtë e përpjetë pak i hutuar e i mërzi-tur. Ai dukej sikur ia kishte sjellë atë torbë ndonjë miku, ndonjë doktori, apo nëpunësi për të zgjidhur ndonjë hall dhe tani s'po ia gjente dot shtëpinë, megjithëse deri tani s'kishte ndeshur asnjë njeri për ta pyetur. Kishte pothuaj një trup me të shoqin. I gjatë, i plotë, me shpatulla të fuqishme, me qafë të gjatë, muskuloze, me një kokë me cepa si të kishte përdorur qysh kur kishte lindur jo jastëk po trung. Flokët i kishte gështenjë të çelura, pak të gjata, dhe si të pacethura kurrë te berberi. Dhe të ecurit se si e kishte, sikur s'dinte të ecte, kurse i shoqi? O zot! Vërtet ai ishte i shoqi? Ta kishte parë në teatër ose në film duke luajtur ndonjë rol do ta besonte, kurse tani, në rrugë ai s'ishte burri i sai. Pse, kjo qenka detyra e tij? — tha ajo me vete dhe kafshoi buzën. I shoqi i ngiante një macoku që gjuan minj. Dhe ai bënte një-lloj si djaloshi me torbë. Ecte kuturu, sikur edhe ai kërkonte një adresë. Po ndërsa ai tjetri e justifikonte veten me torbën i shoqi dukej açik që ndiqte atë, hiles afër, fare afër dhe me një gatishmëri po prej macoku që t'i hidhej përsipër.

«Ç'po ndodh në rrugë»? — tha gruaja e hutuar dhe harroi fare që ishte lakuria. Ngriti grilat, havi dritaren dhe shfangu. Atë çast u hap dera e brendshme e ambasadës. Po atë çast u hap dhe dera e jashtme prej hekuri dhe po atë çast djaloshi vërviti si hobe torbën me saktësinë më të madhe midis dy dyerve të hapura drejt e brenda. Po atë çast i shoqi iu hodh përsipër djaloshit dhe të dy u shembën për-dhe duke u kacafytur. Polici dhe një nga rojet civile u sul-lën mbi të shoqin dhe djaloshin. Po atë çast nga dera e hapur e ambasadës u dëgjua një ulërimë therëse e një gruaje të trembur.

«Ç'ndodhi, o zot!» — tha gruaja dhe ngriu aty në dritare. Me sy të përlotur ajo pa turbull se si në një «gaz» ngjeshën atë djaloshin me qafë të gjatë dhe pas tij u fut dhe i shoqi me dy civilët që bënin roje.

2.

Gruaja, që ulëriu e trembur, ra e alivanosur në dyshe-me, aty pranë asaj torbe të cuditshme të hedhur në çastin që u hapën njëherësh të dy dyert e ambasadës. Koka e saj, me ato flokë të verdha në të bardhë, fytyra pa gjak, sytë dhe goja të mbetura hapur dukej si pa jetë dhe sikur kishte rënë nga torba e cila nga fluturimi kishte mbetur e hapur. Nëpunësi i ambasadës, që kishte hapur derën e brendshme dhe shoferi i «Zimit», që kishte hapur derën e jashtme, u befasuan si të hutuar kur panë rrëmbimthi që diçka ogurze-zë, si një shpend i vrarë, kaloi para syve të tyre, u tronditën kur dëgjuan klithmën e zonjës, gruas së ambasadorit dhe mbetën të ngrirë. Për një çast besuan se koka pa jetë e Sonjës kishte rënë vërtet nga torba.

Hutimi i tyre që i shkurtër. Mbase më pak se një sekondë apo dy. Ata u sulën dhe i ngritën kokën Sonjës, e cila puliti sytë dhe instinktivisht vuri të dyja duart në bark si për të besuar nëse vërtet në barkun e saj pak të fryrë nga barra diçka lëvizti.

Sapo ajo erdhi në vete, atashëu dhe shoferi panë me çudi torbën e leshtë, një torbë e punuar me ca motive sikur të kishte ardhur me magji nga malet e Gjeorgjisë, të Armenisë apo të Azerbaxhanit. Si u qetësuan se koka e Sonjës së bukur ishte në trupin e saj të bukur si një rusalkë e brishtë ata guxuan dhe prekën me duar torbën, gjalmi i së cilës ishte përdredhur si një nepërkë e hirtë.

— O zot, ç'ndodhi me mua, — tha si e përgjumur Sonja pa hequr duart nga barku.

— Asgjë e dashur, qetësohu, — i foli me dhembshuri atashëu dhe, nga frika se mos shqetësohej Sonja, e ngriti duke ia zënë vështrimin që ajo të mos e shikonte torbën.

Nga korridori i brendshëm kapërceu prakun ambasadori kureshtar, por me të parë të shoqen aq të zbehtë në krahët e atashëut tregtar iu pre vështrimi si me thikë. Ai i zgjati duart dhe e mori në krah rusalkën e tij dhe urdhëroi që të vinte urgjent mjeku.

Torba rrinte përdhe. Siç dukej nuk i kishte ardhur raddha të merreshin me të. Shoferi u ul ta ngrinte po atashëu i bëri shenjë që të mos ta prekte. Ai u vu pas ambasadorit.

Pas telefonatës së parë për mjekun, telefonata e dytë u bë në ministrinë e jashtme. Ajo u njoftua për incidentin që kishte ndodhur.

Torbës nuk iu desh të priste shumë. Pas disa minutash mbi të qëndruan ministri i Punëve të Jashtme të Shqipërisë, ministri i Punëve të Brendshme, një i deleguar i aparatit të K Q, ambasadori, atashu dhe shoferi si dëshmitarë të ngjarjes.

Torba rrinte aty ku kishte rënë, me gojë të hapur dhe me gjalmin si gjarpër. Dukej acik që ajo torbë kishte diçka misterioze. Nga materniteti njoftuan se Sonja ishte në rrezik dështimi. Ambasadori uli receptorin e dezurnit që ishte aty në holl dhe u mat t'i binte me shpejtmë torbës, po, duke kujtuar se kohë më parë ishte bërë bujë e madhe për «bombën», u spraps. Brenda në torbë diçka nxinte e mbështjellë si lëmsh.

Atashu tregtar, një plak në prag të pensionit, i cili mundahej të tregohej i ri, përsëriti për të dytën herë se si kishte ndodhur, se pati përshtypjen që në ambasadë, nga trotuari, u fut një shpend i plagosur, tha gjithashtu se koka e Sonjës iu duk sikur ra nga torba. Të gjitha i përsëriti dhe shoferi. Të dy pohuan se torba është kjo dhe se deri në atë cast kurkush nuk e kishte prekur me dorë. Dukej se deri atë cast, torba e heshtur, me atë gojë të madhe të hapur, ishte hedhur vetëm për të shkaktuar dështimin e barrës së Sonjës po këtë hamendje e hodhi poshtë ministri i Punëve të Brendshme. Sytë e tij kishin një shkëlqim e një kënaqësi si prej fëmije. Ai raportoi se personi që e kishte hedhur atë ishte arrestuar dhe premtoi se së shpejti gjithcka do të shpjegohej me hollësi. Atë cast ra zilia e derës. Si u hap ajo hvri shefi i kriminalistikës, një dialë i ri, teoër entuziast dhe, pa iu dhimbsur jeta e tij, u ul në gjunjë pranë torbës. Pa zëriatur duart drejt gojës së hapur ku nxinte një topth i madh shkëmbu një vështrim me ministrin e tij. Ministri pa nga i deleguari i K Q dhe ai shpjegoi në gjuhën ruse se e mira ishte që të pranishmit të largoheshin.

Ambasadori, një ish-kolonel i luftës së dytë botërore, i verbuar nga inati i fatkeqësisë së të shoqes dhe i rrezikut që të mos bëhej kurrë baba, nguli këmbë që gjithcka të shi-

kohej me sy nga të gjithë, qoftë dhe sikur kjo torbë të ishte një bombë e dytë.

Atasheu tregtar e njihte mirë inatin e ish-kolonelit. Ai ishte gati të hidhte në erë një qytet të tërë pa iu dridhur duart, Gjatë luftës ai kishte humbur gjithçka. Në fisin e tij të Molehovëve s'kishte mbetur asnjë. Katër vjet pas luftës, ai vetëm kishte kërkuar një Molehov të gjallë. Sikur të mos qe njohur dhe dashuruar me Sonjën e bukur ai me siguri s'kishte për të ardhur në Shqipëri si ambasador, po do të vazhdonte të kërkonte nëpër stepat e Rusisë, në fushat e Ukrainës e në mbeturinat e Stalingradit fisin e tij të shfarosur. Atasheu tregtar, ai nëpunësi i përjetshëm i ministrisë së jashtme sovjetike, mbylli sytë kur duart e ambasadorit u futën në torbë jo sikur aty do të gjente një minë të sofistikuuar po sikur do të përkëdhelte fytyrën e dhimbshme të Sonjës, e cila atë çast përpëlitej në sallën e operacionit të spitalit gjinekologjik të Tiranës. Të gjithë çaplyen sytë kur panë që ambasadori nxori nga torba një top të madh të butë prej lecke të mbështjellë me një këmishë prej lini. E shpëstholli atë sikur i ishte mbledhur kutullaç si në shpërgej një këlysh pa jetë. Çarçafi i bardhë kishte ca njolla të murme që dikur duhej të kishin qenë të kuqe. Gishtërinjtë e ish-kolonelit prekën njollat. Kushedi sa herë ai kishte shqyer këmishat e tij dhe me to kishte lidhur plagët e shokëve. «Gjak» — tha ai me vete duke ndër t'i dridhen gishtërinjtë. Asnjë s'po kuptonte pse ambasadori i kushtoi kaq shumë kohë atij çarçafi me ato njolla. Ai sikur harroi atë lëmsh që i rëndonte në pëllëmbën e majtë. Sërish shpëstholli një shami të zezë katër cepat e së cilës ishin lidhur pisk njëra me tjetrën. I zgjidhi ngadalë të katër cepat dhe i hapi. Shamia qe e mbushur plot me sende të çuditshme, të pashpjegueshme e të dyshimta.

— Ç'janë këto? — pyeti ai duke u ngritur në këmbë.

Balli i tij i madh e i lartë ishte mbushur me djersë.

— Ç'janë këto? — ulëriu ai si një ari siberie.

Dy ministrat dhe përfaqësuesi i K Q ranë në gjunjë mbi shaminë e zezë dhe prekën me duart e tyre gjithato çikërrima. Megjithëse i njohën se ç'ishin, ata s'patën guxim të flisnin.

«Të kishte qenë bombë do të kishte qenë më mirë», — tha me vete ministri i Punëve të Brendshme.

Ambasadori ia pa buzët që lëvizën po nga që nuk dëgjoi zë u nervozua dhe më shumë.

— S'mund të më thoni se ç'janë? — pyeti ai dhe e mbërtheu me sy gati sa nuk e pushkatoi me vështirimin e tij të egër e të zhgënjyer.

— Po... s'i t'jua them, shoku Malehov?

— Ashtu siç janë. Të m'i thuash një e nga një. Në mos i dini rusisht m'i thoni në shqipen tuaj.

— Po... si t'jua them shoku Malehov... ja, ky p.sh. është bisht miu.

— Bisht miu?

— Po. Bisht miu. Duket ashiqare që është bisht miu.

Sytë e ambasadorit gati sa s'po dilnin nga zgavrat.

— Kurse ky... Ky duhet të jetë krah lakuriq nate.

— Ç'është ky lakuriq nate?

— Miu fluturues, — plotësoi në rusisht përfaqësuesi i K Q

— Mi fluturues? Interesant! — tha ambasadori të cilit sepse i qeshi buza.

— Po ky? Mos është mut qeni? — tha duke iu dridhur buza që pak më parë sikur kishte qeshur.

— Po.

— A i njihni të gjitha këto sende? — pyeti kureshtar ambasadori.

— Të gjitha jo, — u përgjigj ministri.

— Po ju? — iu drejtua ministrit të Punëve të Jashtme.

— Kjo është e qartë që është kokë gjeli, ne i themi kalastre, d.m.th. zog i rritur.

— Po këto si saçme? — ngriti zërin nervoz ambasadori i cili aty përpiqej të mbante veten si diplomat, aty i hipte gjaku në tru si një oficer që vërtet fitoi luftën po humbi gjithçka dhe në çdo çast është gati të shpërthejë çdo lloj lufte pa llogaritur asgjë: se humb se fiton.

— Këto duhet të jenë kakardhi miu.

— Kakardhi miu, — përsëriti ambasadori. — po a mund të më thoni se ç'kuptim kanë këto të gjitha bashkë? Mos vallë ambasada sovjetike në Shqipëri është një kosh plehrash?

Çuditërisht të gjitha këto ambasadori i tha me një zë të tillë sikur të mos kishte ndodhur asgjë.